

Utlysning: Vindval om vindkraftens påverkan på renen

Energimyndigheten utlyser cirka 6 miljoner kronor inom Vindval etapp IV. I denna utlysning välkomnas projektförslag på området vindkraftens påverkan på renen. Sista ansökningsdag är 2018 04 27 klockan 15.00.

Utlysningens syfte är att öka kunskapen om påverkan på ren i driftsfasen i vinterbetesområden. Behörig att söka är disputerad forskare vid universitet, högskolor, forskningsinstitut eller myndighet som bedriver forskning som del av sitt uppdrag. Med forskningsinstitut avses organisationer som har forskning som sin enda eller huvudsakliga verksamhet.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket genomför tillsammans forskningsprogrammet Vindval som tar fram och förmedlar fakta om vindkraftens effekter på människa, natur och miljö.

Det övergripande syftet med Vindval är dels att arbeta fram och lämna underlag för regeringens, myndigheternas, inklusive kommunernas och företagens ställningstaganden i frågor som rör vindkraftens miljöpåverkan, dels bidra till ny kunskap och metodutveckling vad gäller vindkraftens miljöeffekter.

Effektmål för programmet är att:

- Resultat från programmet bidrar till en hållbar utbyggnad av vindkraften och att vindkraftens miljöeffekter kan bedömas utifrån målet om 100 procent förnybar elproduktion.
- Resultat från programmet bidrar till transparenta och väl avvägda beslut om vindkraftens miljöpåverkan samt till metodutveckling vad gäller planering av vindkraft.
- Resultat från programmet kommer till användning i planerings- och beslutsprocesser, tillsyns- och kontrollprogram samt i myndigheters vägledning

Energiöverenskommelsen innebär att utbyggnaden av vindkraft förväntas öka kraftigt de kommande åren. Som förberedelse för detta behövs kunskap om hur vindkraften kan samverka med andra intressen på ett sätt som ger minimalt med negativa konsekvenser.

En viktig del av arbetet innebär att arbeta fram kunskapsunderlag för fysisk planering på strategisk nivå. Här är samverkan med renskötsel en central fråga som kräver planeringsarbete på lokal, regional och nationell skala. En annan viktig del är underlag för prövningsinstansernas bedömning av hur stor påverkan en vindkraftspark har på möjligheten att bedriva renskötsel i området.

Betydande kunskap finns redan tillgänglig i form av renbruksplaner, vindbruksplaner, hos renskötare samt erfarenheter hos vindkraftsoperatörer. Vad avser den nationella skalan pågår arbete kring utveckling av grön infrastruktur och områden av riksintresse finns utsedda för såväl vindbruk som renskötsel.

Utlyst område

Utlysningens syfte är att öka kunskapen om påverkan på ren i driftsfasen i vinterbetesområden och riktar sig till forskare på högskolor, universitet och forskningsinstitut. Ansökningarna kan vara ansökningar i storleksordningen 1 miljon kronor per år i upp till 3 år. Målet är att finansiera flera projekt. Utlysningen som helhet planeras få en budget på cirka 6 miljoner kronor. Vi ser gärna förslag som innebär samfinansiering med andra aktörer.

Prioriterat innehåll i projekt som beviljas medel

Studier som föreslås ska bygga på befintlig kunskap och erfarenheter från vindkraftsetableringar och andra relevanta verksamheter.

Beskrivning av behoven

Det finns behov av att arbeta fram kunskap om vindkraftens långsiktiga påverkan på renskötseln under en vindkraftparks driftsfas. Denna kunskap är viktig för bedömningar i tillståndsärenden. Studier som hittills gjorts visar på att det finns års- och årstidsvariationer för renarnas användning av betesmark som försvårar bedömningen av vilken påverkan som härrör från vindkraften. En utmaning är härvid att beakta den påverkan som orsakas av andra störningskällor och naturliga variationer. En annan utmaning är att finna möjliga mått som kan beskriva påverkans storlek. Den största kunskapsbristen föreligger avseende renarnas vinterbetesområden, varför studier på dessa områden är av särskilt intresse. Kvaliteten på data som används ska diskuteras/bedömas i förslagen. Exempelvis hur urval av djur som bär GPS-sändare (i de fall det är tillämpligt) sker och i vilken utsträckning längre tidsserier kan erhållas.

Projekten bör behandla följande frågeställningar:

1. Av vad påverkas renen?

Exempel på tänkbara påverkansfaktorer kan vara:

- Vindkraftverket som byggnad
- Betet
- Närvaro av rovdjur
- Turbinens rörelse

- Ljud
- Fordonstrafik
- Renskötarnas åtgärder och aktiviteter
- Skogsavverkning
- Kraftledningar
- Vägar i parken
- Människor som uppehåller sig i parken

2. Hur och i vilken omfattning påverkas renen?

- Vad är renens reaktion?
- Om det finns en påverkan, hur stor är den?
- Vilka mått kan påverkan mätas i? Exempel kan vara rumslig utbredning och procentuell förändring av renars användning av ett givet område.

3. Om påverkan identifierats, vad innebär den för möjligheterna att bedriva renskötsel?

Säkerheten i de bedömningar som görs i projekten skall redovisas. Exempel på sådan redovisning finns i Vindvals rapport ”[Vindkraftens effekter på landlevande däggdjur](#)” tabell 1, sid 35.

Exempel på lämpligt kunskapsunderlag för projektförslag att utgå från är:

- [Nilsprojektet](#), avseende renlav
- Data från kontrollprogram
- Renbruksplaner

Ansökan

Ansökan ska redovisa:

- Kunskapsläget och vilken forskning som projektet tar avstamp i
- Avgränsningar avseende tidsserier, geografi och områdestyp
- Kvalitet och möjliga felkällor för data som ska användas
- Hur osäkerheter kommer att hanteras och redovisas
- Forskargruppens kompetens och erfarenhet av att analysera aktuella typer av data
- I vilken utsträckningen resultat och indata kommer att tillgängliggöras för granskning och vidare forskning

Underlagsrapporter/data

Lämpligt kunskapsunderlag att studera inför ansökan är exempelvis:

- Syntesrapport från NINA, inkl refererade forskningsrapporter
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Forskning/Vindval/Daggdjur-pa-land/>
- [Vindvals syntesrapport om landlevande däggdjur](#)
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Forskning/Vindval/Daggdjur-pa-land/1/>

- Rapportering från projektet Vindren, länk:
<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/forskning/vindval/VindRen.pdf>
- Relevanta internationella rapporter kan sökas i kunskapsdatabasen [Tethys](#).

Bedömning av ansökningarna

Ansökningarna kommer att bedömas både vetenskapligt och med avseende på relevans för programmet. Ansökningarna kommer även i relevansbedömningen att prioriteras med avseende på att få en så bra samlad projektportfölj som möjligt. Vindvals styrgrupp lämnar en rekommendation till Energimyndigheten om vilka projekt som bör beviljas stöd.

Beslut om stöd

Beslut fattas av Energimyndigheten, tidigast i juni 2018. Projekten måste vara avslutade senast under 2020.

Om du undrar över någonting

Frågor om utlysningen besvaras i första hand av Vindvals programkansli:

Kerstin Jansbo, programchef, Naturvårdsverket. Tel: 010-698 14 56,

kerstin...@naturvardsverket.se

Åsa Elmqvist, programsekreterare. Tel: 070-395 66 77,

asa.el...@naturvardsverket.se

Annika Nilsson, samordnare, Energimyndigheten. Tel: 016-544 20 63,

annika....@energimyndigheten.se

Villkor för beviljade projekt

Energimyndighetens beslut om stöd baserar sig på en överenskommen projekt- och kostnadsplan. För att stöd ska kunna betalas ut till beviljade projekt måste stödmottagaren bekräfta att hen har tagit del av Energimyndighetens beslut och att hen accepterar villkoren för stödet. Utförligare beskrivning av villkoren finns i bilagan nedan.

Så ansöker du

Ansökan ska skrivas enligt Anvisningar för sökande och lämnas in via Energimyndighetens elektroniska ansökningsverktyg [E-kanalen](#). Tänk på att skaffa användarbehörighet i E-kanalen i god tid eftersom det kan ta några dagar.

Ansökan ska vara skriven så att den som inte är insatt i ämnet har möjlighet att förstå vad projektet handlar om. Ansökan ska beskriva projektets energirelevans och innehålla tydliga del- och slutmål. Målen ska vara mätbara och formulerade på sådant vis att de kan uppfyllas under projektets löptid. Projektbeskrivning ska även innehålla bakgrund och analys av känd kunskap, metodbeskrivning, kostnadsberäkning, sammanfattande budget och plan för resultatspridning.

Energimyndigheten arbetar för att främja mångfald och jämställdhet och uppmanar därför sökande att beakta dessa frågor vid sammansättningen av projektgruppen, vid val av projektledare och vid projektets genomförande, innehåll samt i dess mål och effekter.

Den fullständiga ansökan ska vara inlämnad senast den 2018-04-27 kl 15.00

Beslut om stöd

Energimyndigheten kan komma att begära att du lämnar in en komplettering av ansökan om vi finner skäl för det. Begäran kan gälla t.ex. förändringar i projektplanen eller utförligare beskrivning av projektidén. Din ansökan kommer att bedömas både vetenskapligt och med avseende på relevans för programmet. Ansökningarna kommer även i relevansbedömningen att prioriteras med avseende på att få en så bra samlad projektportfölj som möjligt. Vindvals styrgrupp lämnar en rekommendation till Energimyndigheten om vilka projekt som bör beviljas stöd. Slutgiltigt beslut fattas av Energimyndigheten, tidigast i juni 2018. Du kommer kort därefter att få ett besked av oss om vilket beslut som fattats och med vilka skäl beslutet har fattats.

Bakgrund om programmet

Forskningsprogrammet Vindval ska bidra till omställningen mot ett hållbart och förnybart energisystem genom forskning om vindkraftens miljöeffekter. Programmet syftar till att ta fram kunskap och metoder som ger väl avvägda beslut om planering och etablering av vindkraft, och som även sätter vindkraftens miljöeffekter i ett bredare sammanhang.

Programmet ska även bidra till att uppfylla målen i Energimyndighetens strategi för forskning och annan främjande verksamhet på vindkraftsområdet. Programmet riktar in sig på strategins tredje effektmål:

- Driften och utbyggnaden av vindkraft sker med hänsyn tagen till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Vindval-programmet har bedrivits i samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket sedan 2005. Den här programbeskrivningen gäller Vindvals fjärde etapp, som startar 2018 och pågår till december 2021, under förutsättning att Energimyndigheten fattar beslut om finansiering även för år 2021.

Utifrån Vindstrategin och målet om 100 procent förnybar energi i elsystemet formuleras följande effektmål för Vindval-programmet:

Resultat från programmet bidrar till en hållbar utbyggnad av vindkraften nationellt och att vindkraftens miljöeffekter även kan sättas i relation till andra verksamheters påverkan på miljön.

- a) Resultat från programmet bidrar till transparenta och väl avvägda beslut om vindkraft samt till metodutveckling vad gäller planering av vindkraft.
- b) Resultat från programmet kommer till användning i planerings- och beslutsprocesser, tillsyns- och kontrollprogram samt i myndigheters vägledning

Bilaga

Villkor för beviljade projekt

De villkor som gäller för beviljade projekt kommer att framgå av Energimyndighetens beslut om beviljat stöd. Nedan ges en beskrivning av villkoren.

Allmänt

Energimyndighetens beslut om stöd baserar sig på en överenskommen projekt- och kostnadsplan. Den del av kostnaderna som inte täcks av stödet från Energimyndigheten ska bekostas med egna medel eller med medel från annan finansär. Stödmottagaren svarar för finansiering av kostnadsökningar som uppstår under projekttiden. Energimyndighetens beslut om stöd, som inte avser innevarande budgetårs stödmedel, gäller endast under förutsättning att Energimyndigheten får/disponerar erforderliga medel.

Förskjutningar av kostnader mellan kostnadsslagen accepteras upp till 10 procent inom varje kostnadsslag, under förutsättning att totalramen inte förändras. Större förändringar kräver Energimyndighetens godkännande.

§ 1 Utbetalning av stöd

Utbetalning av stöd sker, om annat ej anges i beslutet, mitt i projektperioden för respektive budgetår utan föregående rekvisition. Stödet täcker mervärdesskatt endast då denna uppkommer som nettokostnad hos Stödmottagaren (gäller endast universitet och högskolor). Verifikationer för de redovisade kostnadsposterna ska vid anfordran insändas till Energimyndigheten. Medel som inte har förbrukats ska återbetalas. Förskott kan lämnas med högst 30 procent av det totala stödbeloppet (gäller endast universitet och högskolor). 15 procent, eller annan procentsats som framgår av beslutet, av beviljade medel kan innehållas tills slutrapportering enligt § 4 inkommit och godkänts av Energimyndigheten.

§ 2 Arbetsgivareförhållande

Energimyndigheten är inte arbetsgivare eller uppdragsgivare för stödmottagaren eller annan som denne anlitar för projektet. Energimyndigheten gör således inte avdrag för skatter, socialförsäkringsavgifter etc.

§ 3 Underrättelseskyldighet angående finansiering

Stödmottagaren är skyldig att omgående skriftligen underrätta Energimyndigheten om medel för projektet i beslutet söks eller erhålls från annan än Energimyndigheten.

§ 4 Rapportskyldighet

Rapporter och enkäter enligt nedan ska inges enligt Energimyndighetens anvisningar. Om särskilda redovisningar krävs därutöver anges det i beslutet.

Årsrapport

Universitet och högskolor är skyldiga att för varje budgetår på Energimyndighetens begäran inlämna årsrapport, rörande institutionens och/eller forskargruppens samlade verksamhet.

Lägesrapport

Lägesrapport rörande projektets verksamhet ska lämnas på Energimyndighetens begäran. Den ska innehålla en beskrivning av projektets hittillsvarande verksamhet och resultat samt en ekonomisk redovisning. Dessutom kan Energimyndigheten begära att rapporten ska innehålla en teknisk statusrapport. Lägesrapporten ska lämnas till Energimyndigheten senast det datum som anges i beslutet.

Ekonomisk Redovisning – gäller endast företag

Ekonomisk redovisning ska lämnas en till två gånger årligen på en särskild blankett som tillhandahålls av Energimyndigheten eller hämtas på myndighetens webbplats (www.energimyndigheten.se). Redovisning ska lämnas in senast vid i beslutet angivet datum.

Slutrapport

Slutrapport ska redovisa projektresultaten samt innehålla en beskrivning av projektets genomförande och måluppfyllelse. Dessutom ska rapporten innehålla en sammanfattning av projektresultaten på engelska om högst 200 ord. Rapporten ska lämnas till Energimyndigheten senast det datum som anges i beslutet.

En särskild ekonomisk slutredovisning ska inges senast vid i beslutet angivet datum och på en särskild blankett som tillhandahålls av Energimyndigheten eller hämtas på myndighetens webbplats (www.energimyndigheten.se).

Enkät

I slutet av varje år ska du som stödmottagare fylla i en enkät och lämna till Energimyndigheten. Vi samlar på uppdrag av regeringen in uppgifter från samtliga stödmottagare för att redovisa ett antal resultat i indikatorform i vår årsredovisning.

§ 5 Ändringar

Väsentliga ändringar inom den av Energimyndigheten godkända projekt- och kostnadsplanen ska i förväg anmälas till Energimyndigheten för prövning och godkännande. Inträffar omständighet av väsentlig betydelse, som får till följd att projektet avbryts, försenas etc, ska stödmottagaren omgående underrätta Energimyndigheten. Stödmottagaren är skyldig att omgående anmäla namn- och adressändring.

§ 6 Publicering

Projektresultaten ska publiceras. Publicering ska göras i enlighet med god internationell sed för publicering av forskningsresultat.

Stödmottagaren har rätt att skydda resultaten med patent eller annan immateriell skydds rätt och därvid avvakta med publicering intill dess eventuell ansökan om sådan skydds rätt inlämnats till berörd patentmyndighet. Avser stödmottagare att skydda resultaten ska detta meddelas Energimyndigheten. Ansökan till patentmyndighet ska inlämnas utan dröjsmål. Önskar stödmottagaren fördröja publicering av annat skäl än ovan nämnda eller avstå från publicering av visst resultat ska Energimyndighetens skriftliga medgivande därom inhämtas från fall till fall.

Vid all presentation av projektet ska anges att arbetet utförts med stöd från Energimyndigheten (namnet återges på engelska med Swedish Energy Agency).

§ 7 Rätt till resultat

Stödmottagaren eller resultatens rättsinnehavare innehar den kommersiella nyttjanderätten över projektresultaten och har rätt att upplåta eller överlåta rättigheterna till annan.

Om rättighet till projektresultat överlåts till ett företag som bedriver ekonomisk verksamhet ska kompensation som motsvarar marknadspriset för rättigheterna lämnas (gäller endast universitet och högskolor).

§ 8 Granskningsrätt

Energimyndigheten eller person/er som Energimyndigheten utsett (t.ex. auktoriserad revisor) äger rätt att följa arbetet och ta del av handlingar som kan lämna upplysning om den tekniska och ekonomiska utvecklingen av projektet. För att möjliggöra granskning har Energimyndigheten rätt att utfärda särskilda anvisningar för redovisning.

Energimyndigheten har dessutom rätt att följa upp avslutat projekt genom att begära uppföljningsrapport, som ska utformas och inges enligt Energimyndighetens anvisningar. Sådan rapport kan begäras in vid tre tillfällen inom en tioårsperiod räknat från slutrapportdagen.

§ 9 Ändring av beslut

På stödmottagarens begäran med motivering kan Energimyndigheten medge välmotiverade ändringar i projektet.

§ 10 Upphävande av beslut

Energimyndigheten kan besluta att outnyttjat stöd ska innehållas alternativt att utbetalda medel, som ännu ej upparbetats, ska återtas om:

- a) förutsättningarna för projektets finansiering förändrats
- b) projektet inte bedrivs enligt den överenskomna projektplanen
- c) utsikter saknas för att inom rimlig tid nå tillfredsställande resultat i projektet (till exempel på grund av väsentligt ändrade förutsättningar eller

konkurrensförhållanden) eller om projektets planerbara fortsättning inte kan anses säkerställd (till exempel på grund av obestånd om stödmottagaren är ett företag)

d) stödmottagaren underlåter att underteckna och återsända ett exemplar av villkorsbilagan till Energimyndigheten.

§ 11 Återkrävande av utbetalt belopp

Utbetalt belopp jämte ränta 8 % (åtta procent) över gällande referensränta kan återkrävas med omedelbar verkan om:

a) stödmottagaren inte lämnar föreskrivna rapporter enligt § 4

b) stödmottagaren använder stödet till annat ändamål än vad som anges i den överenskomna projektplanen

c) projektet inte bedrivs enligt den överenskomna projektplanen

d) stödmottagaren i övrigt inte uppfyller skyldigheterna enligt villkorsbilagan eller de särskilda villkoren i beslutet.

§ 12 Innehållande av stöd

Energimyndigheten har rätt att stoppa vidare utbetalning av medel tills dess beslut har fattats att vägra utbetalning eller att återkräva beviljade medel enligt paragraferna 10 och 11. Ett sådant stopp av vidare utbetalning av medel kan även omfatta utbetalningar till andra projekt som administreras av samma institution, företag eller motsvarande administrativ enhet, om Energimyndigheten så beslutar.

§ 13 EU:s statsstödsregler

Som villkor för stöd gäller att stödåtgärderna får upphävas eller ändras och stödet återkrävas om Europeiska kommissionen genom beslut som vunnit laga kraft eller Europeiska unionens domstol har funnit att stödet strider mot artikel 107 i fördraget om den Europeiska unionens funktionssätt. Beslut om upphävande eller ändring av stödåtgärderna fattas av regeringen. Därvid fastställs i varje enskilt fall villkoren för återbetalning av stöd.

Samtycke enligt personuppgiftslagen och medgivande till tillgängliggörande av information.

Energimyndigheten tillgängliggör information om projekt som finansieras av myndigheten på myndighetens webbplats www.energimyndigheten.se. Där kan allmänheten söka efter information om pågående och avslutade forskningsprojekt utifrån olika sökord, såsom forskningsämne, forskningsorganisation, projekttitel och projektledare.

I och med att projektledaren och behörig firmatecknare undertecknar villkoren samtycker projektledaren till att personuppgifter (namn och organisation) och

den behörige firmatecknaren till att icke sekretessbelagd information och rapporter som förekommer i projektet får göras tillgängliga för allmänheten på myndighetens webbplats. Stödmottagaren är ansvarig för att innehavare av upphovsrätt har medgivit tillgängliggörande och ska se till att upphovsrättsinnehavaren har rätt att lämna samtycke i varje enskilt fall.

Allmän Handling och Sekretess

I princip all post och e-post till Energimyndigheten blir allmän handling. Det innebär bland annat att allmänheten och massmedia har rätt att begära att få ta del av innehållet. Även skrivelser och beslut som skickas från Energimyndigheten är allmänna handlingar. Rätten att ta del av allmänna handlingar som är offentliga är en del av offentlighetsprincipen.

Energimyndigheten får dock inte lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen. Det innebär att en handling eller vissa uppgifter i en handling kan vara skyddade av sekretess. Det görs därför en sekretessprövning innan en handling lämnas ut i varje enskilt fall.

Sekretess gäller t.ex. för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifterna röjs.